

УДК 378.147

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИКЛАДАННЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ- МЕДИКАМ

М. І. Гришук

ДВНЗ “Івано-Франківський національний медичний університет”

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF TEACHING OF FUNDAMENTAL SUBJECTS TO FOREIGN MEDICAL STUDENTS

M. I. Hryshchuk

SHEI “Ivano-Frankivsk National Medical University”

У статті висвітлено досвід викладання основ морфології, зокрема гістології, цитології та ембріології згідно з принципами Болонського процесу, враховуючи індивідуальні особливості загальноосвітнього рівня підготовки студентів факультету підготовки іноземних громадян.

The paper presents an experience in teaching of foundations of morphological science, including histology, cytology and embryology in accordance with the principles of the Bologna process, taking into account individual characteristics of educational level of students of the Department of Foreign Citizens' Training.

Вступ. Ефективний розвиток системи охорони здоров'я, впровадження в практичну діяльність світових стандартів надання медичної допомоги населенню вимагає відповідного кадрового потенціалу. Інтеграція України в Європейський простір вищої освіти потребує удосконалення існуючої організаційно-функціональної освітньої моделі [1].

Заслуговує на увагу реформування підготовки спеціалістів із вищою медичною освітою, спрямоване на підготовку висококваліфікованих фахівців, обізнаних із найсучаснішими світовими науковими досягненнями у супроводі із законодавчим регулюванням, науково-теоретичним обґрунтуванням та навчально-методичним забезпеченням [2]. Головним принципом підготовки лікарів є безперервність і багатоступеневість медичної освіти в залежності від обраної кваліфікації. Професорсько-викладацький колектив ДВНЗ “ІФНМУ” докладася всіх зусиль на реалізацію основних засад розвитку вищої медичної освіти в Україні відповідно до світових стандартів, поєднуючи кращі традиції української вищої школи з новітніми технологіями.

Не залишаються осторонь проблеми підготовки іноземних громадян у вищих медичних закладах України. Освітньо-кваліфікаційні характеристики спеціалістів-медиків із числа іноземців будуть свідчити про конкурентоспроможність національної системи медичної освіти на світовому ринку освітніх по-

слуг, які будуть відповідати світовим стандартам. Тому, в умовах сьогодення, доцільним є створення оптимальних умов та ефективних прогресивних методів навчання і контролю знань студентів [3].

Основна частина. Основи морфології, а саме гістологія, цитологія та ембріологія є базовими дисциплінами, які опановує іноземний студент медичного, стоматологічного факультетів на першому та другому курсах у медичному ВНЗ. Ґрунтовні знання структурних компонентів клітин, тканин, органів та процеси їх розвитку забезпечать глибоке розуміння морфогенезу захворювань та будуть основою клінічного мислення майбутнього практичного лікаря.

Фундаментальні дисципліни вивчаються під час лекційних, практичних, консультаційних занять, які взаємно доповнюють одні одних. Окрім того, на кафедрі має місце індивідуальна робота студентів факультету підготовки іноземних громадян. Із збільшенням кількості англомовних студентів актуальним є підвищення рівня мовної підготовки англомовних викладачів.

Викладач є посередником “місточком” між студентами та навчальним матеріалом, засвоєння цього матеріалу відбувається безпосередньо у процесі навчання, тому викладач зобов'язаний бути готовим до виконання ролі порадника, помічника, консультанта, партнера. Успішному виконанню таких завдань сприяє наявність певних якостей, а саме схильність

© М. І. Гришук

до лідерства, готовність прийти на допомогу, доброта, вміння активізувати почуття відповідальності. Викладач вищої школи вирішує різноманітні педагогічні завдання, що є відображенням специфіки його професійної діяльності. Тому його професійна культура складається з декількох самостійних видів діяльності. Зокрема, такі характерні для викладача вищої школи види діяльності, як навчально-методична, науково-дослідна, виховна, суспільно-педагогічна. Викладач має справу з найскладнішим, неоціненним, найдорожчим, що є в житті – з людиною. Від нього, від його вміння, майстерності, мистецтва, мудрості залежить її життя, здоров'я, розум, характер, місце і роль у житті.

Майстерність викладача, який проводить заняття у групах студентів-іноземців, визначається не тільки знанням предмета англійською мовою та психології його засвоєння, але й умінням будувати свою діяльність таким чином, щоб у даному конкретному випадку досягти максимально найкращих результатів. Викладачам кафедри доступні останні новинки закордонної літератури, що дає можливість розширювати свою професійну кваліфікацію.

Впродовж навчання на першому курсі процеси психофізіологічної адаптації студентів ускладнюються різним загальноосвітнім та мовним рівнем підготовки, практичним оволодінням технікою спілкування. Проблема подолання мовного бар'єра, здебільшого, є спільною для студентів та викладачів, оскільки англійська мова не є рідною для них. У різних країнах світу особливі підходи до її вивчення та вимови, що породжує проблеми спілкування та порозуміння на практичних заняттях, лекціях, під час консультаційних годин. Труднощі засвоєння гістології, цитології та ембріології пояснюються і необхідністю вивчення великої кількості медичних термінів. Оволодіння студентами-іноземцями медичною термінологією – це оволодіння понятійною складовою медичної науки, оскільки саме такі терміни відображають основні поняття всіх галузей медицини, пов'язуючи їх між собою. Терміни інтегрують основну наукову інформацію. Доцільно вивчати медичну термінологію, керуючись системно-термінологічним принципом і врахуванням побудови термінології як макротерміносистеми. Таким чином, іноземні студенти отримують знання, що дозволяють їм увияти систему, яка є понятійною моделлю медичної мови. Тому вивчення та освоєння цієї системи відіграє провідну роль у концептуалізації наукового пізнання.

Невід'ємною частиною вивчення медичних дисциплін, зокрема морфологічних, є самостійна робота

студентів, згідно з ідеями Болонського процесу та рекомендаціями МОЗ України [4]. У світлі перебування навчального процесу було створено методичний супровід викладання англійською мовою. Якісна самопідготовка до занять можлива за наявності методичних розробок для студентів, лекційних матеріалів та підручників. Під час підготовки до занять закладаються основи розуміння будови клітин, тканин та органів, з'являється можливість поєднати їх із біохімічними та фізіологічними процесами, які відбуваються на різних рівнях організації живого. Не менш важливою ланкою в забезпеченні самопідготовки студентів-іноземців є проведення консультаційних занять на кафедрі. Такі заняття дають можливість кожному студенту-іноземцю з'ясувати конкретні питання, які є важкозрозумілими саме для нього, пов'язати теоретичні знання з практичними навичками. В свою чергу, викладач має можливість максимально індивідуалізувати процес навчання.

Лекція – це інформаційна магістраль, метод, за допомогою якого педагог у словесній формі розкриває сутність наукових процесів, явищ, понять, які об'єднані однією темою і є логічно пов'язані. Лекція з гістології, цитології та ембріології, як одна з форм навчального процесу, має бути цікавою, зрозумілою та інформативною [5]. В тексті кожної морфологічної лекції закладені внутрішні системно-змістові зв'язки між різними розділами, які об'єднують її у дидактичні блоки. В свою чергу, кожен блок містить кілька дидактичних одиниць, ступінь складності яких залежить від теми лекції. Також, готуючись до лекції, викладач проектує графічний зміст лекції, komponує унаочнення, визначає порядок їх демонстрування, поєднуючи це з вербальною інформацією. Усна мова відрізняється від письмового тексту елементами розмовного стилю, емоційністю, імпровізацією. Читаючи лекції для студентів-іноземців молодших курсів, слід навчати їх вибирати основне, застосовувати аббревіатуру, скорочення, графічно виділяти формулювання, поняття, терміни, визначення з наступним конспектуванням.

Ефективність навчання багато в чому зумовлена способом організації мислення. Практичні заняття є однією з істотно важливих форм навчальної роботи студентів. Тут вони вперше практично встановлюють варіанти застосування своїх наукових знань, їх закріплення і розширення, оцінюють методи і засоби сучасної науки. У вищій школі процес навчання передбачає практичні заняття, метою яких є поглиблення вивчення основ морфології. Практичні заняття відіграють важливу роль у формуванні навиків у

студентів, забезпечують застосування отриманих знань для вирішення практичних завдань разом із викладачем. Вони розвивають наукове мислення і мову, дозволяють перевіряти якість знань, слугують засобом оперативного зворотного зв'язку. План практичних занять відповідає загальним ідеям та спрямуванням дисципліни. Методика проведення може бути різною. Важливо, щоб різними методами була досягнута загальна дидактична мета. Слід організувати практичне заняття так, щоб студенти постійно відчували наростання складності виконуваних завдань, відчували позитивні емоції від переживання власного успіху в навчанні, були зайняті творчою роботою, пошуками правильних рішень. Студенти повинні отримати можливість розкрити і проявити свої здібності, свій особистий потенціал. Тому викладач, готуючись до занять, повинен враховувати рівень підготовки та інтереси кожного студента в групі, виступаючи в ролі консультанта і не порушуючи самостійності та ініціативності студентів. Використовуючи схеми та малюнки, електронограми та мікропрепарати, які збагачені описами, з різноманітних літературних видань ми допомагаємо студентам зрозуміти субмікроскопічну та мікроскопічну будову органів, тканин, клітин. Розглядаючи мікропрепарати на світлооптичному рівні на практичних заняттях, студенти користуються кольоровими атласами, навчальними таблицями, методичними посібниками, підготовленими співробітниками кафедри.

Практична робота спрямована на використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань. На кафедрі провадиться практика вирішення ситуаційних тестових задач, які розроблені російською та англійською мовами, що дозволяє студентам розвивати клінічне мислення та спонукає до усвідомлення

необхідності вивчення фундаментальних морфологічних наук. Окрім цього, тестові завдання є об'єктивним елементом самоперевірки та самоконтролю, а також використовуються під час підсумкових модульних занять.

Невід'ємною складовою сучасної вищої медичної освіти є комп'ютерно-орієнтовані засоби навчання [6]. Стрімкий розвиток глобальних інформаційних мереж сприяє загальному прогресу освітньої галузі. Це – один із найбільш швидких, доступних, зручних та економічно виправданих способів отримання інформації. Доволі цікавою формою отримання знань з базових дисциплін для студентів-іноземців є перегляд навчальних програм, відеофільмів, електронних атласів із звуковим супроводом та демонстрацією моделей різноманітних процесів у організмі. Це сприяє кращому розумінню, запам'ятовуванню матеріалу, уточненню неповних уявлень про будову чи розвиток певних органів та систем людського організму [7, 8].

Висновки. Таким чином, викладання завжди, у всіх формах і видах навчальної роботи не тільки включає повідомлення інформації, але і виражає напрямок розумової діяльності студентів. Воно повинно виховувати в них моральність, духовність, професіоналізм. Викладання основ морфологічних дисциплін англійською мовою іноземним студентам у світлі Болонського процесу передбачає належне забезпечення методичними матеріалами, основною та додатковою літературою, віртуальними засобами навчання, що відповідають міжнародному рівню кредитно-модульної організації навчального процесу. Навчання за кредитно-модульною системою дозволяє враховувати всі здобутки студента та підвищує значимість дисципліни, сприяє переходу освітнього процесу на якісно вищий щабель у системі вищої медичної освіти.

Література

1. Матеріали науково-практичного семінару “Кредитно-модульна система підготовки фахівців у контексті Болонської декларації”. – Львів : Вид-во “Львівська політехніка”, 2003. – 111 с.
2. Грубінко В. В. Нова парадигма вищої освіти в контексті Болонського процесу / В. В. Грубінко, І. І. Бабин // Медична освіта. – 2004. – № 3–4. – С. 7–14.
3. Москаленко В. Ф. Медична освіта в Україні та Болонський процес : реальність та шляхи приєднання до Європейського освітнього і наукового простору / В. Ф. Москаленко // Журнал Академії медичних наук України. – 2005. – № 1. – С. 36–45.
4. Медична освіта у світі та Україні : навч. посібник / [Ю. В. Поляченко, В. Г. Передерій, О. П. Волосовець та ін.]. – Київ : Книга-плюс, 2005. – 383 с.
5. Лекція на теоретичній кафедрі / І. Р. Мисула, В. В. Файфура, Я. І. Гонський [та ін.] // Медична освіта. – 2001. – № 3. – С. 24–30.
6. Побуцький О. О. Застосування інноваційних методів унаочнення та візуалізації у підготовці медичних кадрів / О. О. Побуцький // Галицький лікарський вісник. – 2010. – Т. 17, № 2, ч. 1. – С. 126–128.
7. Болонський процес і система організації практичної підготовки студентів / Є. М. Нейко, Л. В. Глушко, М. І. Мізюк [та ін.] // Медична освіта. – 2007. – № 2. – С. 56–58.
8. Журавінський В. С. Болонський процес : головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти / В. С. Журавінський, М. З. Згуровський. – К. : ІВЦ Видавництво “Політехніка”, 2003. – 200 с.